

Laat ons zeggen dat de vezel zeer ontvankelijk is voor alle lijmstoffen. Houtlijm op basis van water, een soort plastic dus, dat mag er allemaal in.

Ge kunt om het even welk papier maken op bestelling, net zoals een kleermaker dat doet met uw pak. Op maat. In de handel kunt ge u dat niet veroorloven. Ge hebt misschien honderd soorten, en 't is gedaan. Die specialisaties, dat valt weg.

Wat is het verschil met het lompenpapier?

Lompen werden vroeger heel veel gebruikt om papier te maken. Sedert de confectie is opgekomen en daarmee de synthetische vezel, is dat praktisch niet meer mogelijk.

Toch werd het nog gedaan in de oorlogsjaren. Toen bestonden reeds kunstvezels, die werden daaruit geselecteerd. Door minder-validen meestal. Mensen die niet verder naar school gegaan waren. Ze werden in **molens**, beschutte werkplaatsen tewerkgesteld. En moesten met het mes het nuttige van het onnuttige snijden. Dat waren de knopen, de ritsen enzomeer. Alles werd geselecteerd volgens kleur, familie, en verder **verkleind**.

Er zijn in essentie twee manieren om stoffen te **kleinen**.

Het wordt ofwel **behamerd**, ofwel in de **hollander** gestoken. De hollander is een rad dat onder water de vezels uit elkaar rijt.

De gezondste manier is de behamering, omdat de vezels minder kort gemaakt worden. Het gebeurt met een houten hamer op een marmeren plaat. Onder water. De hamer zelf wordt aangedreven door een wind- of watermolen.

Hoe bepaalt ge de dikte van het papier?

Ge gaat de juiste verhouding met het water moeten kennen om papier te kunnen scheppen. Ge gaat ofwel heel dun, middelmatig dik of dik papier maken. Dat legt ge proefondervindelijk vast.

Ge neemt bijvoorbeeld 40-50 liter water. Daar gaat ge een kwart kilo papier ingooien. Bij het eerste blad gaat ge het al zien: te dik of te dun. De verhouding ligt wel ongeveer vast in de boeken, maar is nooit juist. Het hangt van te veel factoren af.

Chinezen scheppen aan de oppervlakte van het water. Ik ga naar de bodem van mijn bak. Het verschil is dat zij visueel scheppen, en ik volgens de dikte van de pulp. Vermits zij met lange vezels werken kunnen zij oppervlakkig scheppen. Vermits ik korte vezels heb moet ik in de diepte gaan om een aantal vezels op elkaar te krijgen.

Vertrekt ge van een slappe of dikke pap?

Het beste hebt ge genoeg water in de bak zodat ge in de diepte kunt komen. Na iedere hoeveelheid gemaakte bladzijden zult ge gewaar worden dat uw pap verdunt. Dan moet ge er een hoeveelheid sneeuwballen in werpen. Sneeuw noemt men de in de hand geweekte papierpulp. Daarna goed omroeren.

Deze papierballen, ter grootte van een sneeuwbal geknepen, zijn onze maatstaf.

Hoe maak je die papierballen?

Als ge papier te lang in water laat staan gaat dat rotten. Dus het is best, iedere keer dat ge gedaan hebt met scheppen, de vezels met een zeef uit de bak te halen. En ze in ballen terug te laten drogen. Zo maken we in de zomer onze wintervoorraad. Met dien verstande dat je niet mag lijmen in de pulp. Anders krijg je steenharde, lichte papierballen: **papier-maché**.

Voor een amateur zit het meeste werk in het prepareren van de pulp. En het opslaan van het papier uit de drukkerij, uit de container, uit de eigen brievenbus.

Hoe maak je de pulp?

De voorraad papier moet men **kleinen**, in stukjes scheuren. De grootte van die stukjes hangt af van het materiaal waarmee ge de pulp wilt maken. Hebt ge een industriële machine - een **broyeur** uit de bakkerij bijvoorbeeld - dan mogen die betrekkelijk groot blijven. Maar met een gewone soepmixer die gemaakt is om tien seconden te draaien, zal het papier kleiner moeten zijn.

Eens dat gescheurd is, moet ge dat "droog" mixen. Handsgewijze het papier in het water laten vallen. Dat wordt direct "sneeuw", een zuivere vezel. Hoe meer lijm in het papier, hoe langzamer dat gaat. Een telefoonboek zal direct oplossen, daar zit bijna helemaal geen lijm in.

Lijm gaat er dus uit, kleur of inkt niet?

Gedeeltelijk gaat het er wel uit. Maar de vezel zelf is door en door geverfd.

Eens de brij gemixt is, is hij gebruiksklaar. Ge gaat het **raffineren** tot ge de gewenste kwaliteit krijgt. Of ge nog brokjes erin wilt of niet. Dan staan we klaar om te scheppen. De **schepbak** moet 40 cm diep zijn. De ramen moeten kleiner zijn dan de bak. De massa moet af en toe omgeroerd kunnen worden. Dat gebeurt na elke geschepte bladzijde met het dekraam. Of gewoon met de hand.

Het persen en drogen van handgescheept papier.

(foto Cracco, Sint-Amansberg)

Het vervaardigen van handgescheept papier met schepraam en dekraam.

(foto Cracco, Sint-Amansberg)

Papierfabricage in het oude China: het weken van bamboeschilfers in water en het toevoegen van kalk (rechts-boven), het zeven van het papier en kappen van de rand (rechtsonder). (uit: Les Merveilles de l'Industrie door Louis Figuier, Paris, z.d.)

